

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

14 noiembrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Aderarea noilor state membre – Republica Croația – Măsuri tranzitorii – Libera prestare a serviciilor – Directiva 96/71/CE – Detașare de lucrători – Detașare a unor resortisanți croați și a unor resortisanți ai statelor terțe în Austria prin intermediul unei întreprinderi cu sediul în Italia”

În cauza C-18/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria), prin decizia din 13 decembrie 2016, primită de Curte la 16 ianuarie 2017, în procedura

Danieli & C. Officine Meccaniche SpA,

Dragan Panic,

Ivan Arnautov,

Jakov Mandic,

Miroslav Brnjac,

Nicolai Dorassevitch,

Alen Mihovic

împotriva:

Regionale Geschäftsstelle Leoben des Arbeitsmarktservice,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Vilaras, președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, și domnii J. Malenovský, L. Bay Larsen (raportor), M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 28 februarie 2018,

* Limba de procedură: germana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Danieli & C. Officine Meccaniche SpA. și pentru domnii Panic, Arnautov, Mandic, Brnjac, Dorassevitch și Mihovic, de E. Oberhammer, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul austriac, de G. Hesse, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de D. Klebs, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Kellerbauer și de L. Malferrari, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 aprilie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 56 și 57 TFUE, a alineatelor (2) și (12) ale capitolului 2 din anexa V la Actul privind condițiile de aderare la Uniunea Europeană a Republicii Croația, precum și adaptările la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și al Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (JO 2012, L 112, p. 21, denumit în continuare „Actul de aderare a Croației”), precum și a Directivei 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii (JO 1997, L 18, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 29).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Danieli & C. Officine Meccaniche SpA (denumită în continuare „Danieli”), societate italiană, și șase lucrători cu cetățenie croată, rusă și bielorusă, pe de o parte, și Regionale Geschäftsstelle Leoben des Arbeitsmarktservice (Agenția regională din Leoben a Oficiului pentru Ocuparea Forței de Muncă, Austria), o autoritate aflată în subordinea ministrului federal al muncii, afacerilor sociale și protecției consumatorilor, pe de altă parte, în legătură cu detașarea acestor lucrători.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Actul de aderare a Croației

- 3 Articolul 18 din Actul de aderare a Croației prevede:

„Măsurile enumerate în anexa V se aplică în cazul Croației în condițiile stabilite de anexa respectivă.”

- 4 Anexa V la Actul de aderare din 2012 este intitulată „Lista menționată la articolul 18 din Actul de aderare: măsuri tranzitorii”, iar capitolul 2 din această anexă, intitulat „Libera circulație a persoanelor”, prevede la alineatele (1), (2) și (12):

„(1) Articolul 45 și articolul 56 primul paragraf din TFUE se aplică pe deplin numai în ceea ce privește libertatea de circulație a lucrătorilor și libertatea de a presta servicii care implică circulația temporară a lucrătorilor, astfel cum sunt definite la articolul 1 din Directiva 96/71/CE, dintre Croația, pe de o parte, și fiecare dintre actualele state membre, pe de altă parte, sub rezerva dispozițiilor tranzitorii stabilite la punctele 2-13.

(2) Prin derogare de la articolele 1-6 din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 [al Parlamentului European și al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii (JO 2011, L 141, p. 1)] și până la sfârșitul unei perioade de doi ani după data aderării, actualele state membre vor aplica măsuri de drept intern sau măsuri rezultate din acorduri bilaterale, care reglementează accesul resortisanților croați pe piața forței de muncă din fiecare din aceste state. Actualele state membre pot continua să aplice aceste măsuri până la expirarea unei perioade de cinci ani după data aderării.

[...]

(12) Pentru a face față perturbărilor grave sau riscului producerii unor asemenea perturbări în anumite sectoare sensibile de servicii de pe piața forței de muncă din Germania și Austria, care ar putea apărea în anumite regiuni ca urmare a prestării transnaționale de servicii, astfel cum este definită în articolul 1 din Directiva 96/71/CE, și în măsura în care acestea se aplică liberei circulații a lucrătorilor croați, în temeiul dispozițiilor tranzitorii stabilite mai sus, măsuri de drept intern sau cele care rezultă din acorduri bilaterale, Germania și Austria pot deroga, după notificarea Comisiei, de la articolul 56 primul paragraf din TFUE în vederea limitării, în contextul prestării de servicii de către societățile stabilite în Croația, a circulației temporare a lucrătorilor al căror drept de a munci în Germania și Austria face obiectul măsurilor de drept intern.

Lista sectoarelor de servicii care pot face obiectul acestei derogări este următoarea:

[...]

– în Austria:

Sectorul Codul NACE (*), cu excepția unor dispoziții contrare

[...]

construcții, inclusiv ramuri conexe

45.1-45.4;
activități enumerate în anexa la Directiva 96/71/CE

[...]

(*) NACE; a se vedea 31990 R 3037: Regulamentul (CEE) nr. 3037/90 al Consiliului din 9 octombrie 1990 privind clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană (JO L 293, 24.10.1990, p. 1).

[...]

Aplicarea prezentului punct nu poate avea ca efect crearea unor condiții mai restrictive pentru circulația temporară a lucrătorilor în contextul prestării transnaționale de servicii între Germania sau Austria și Croația decât cele existente la data semnării tratatului de aderare.”

5 Codurile NACE 45.1-45.4 au următorul conținut:

„- 45			Construcții
	45.1		Lucrări de organizare a șantierelor
		45.11	Demolări de clădiri; terasamente
		45.12	Foraje și sondaje
	45.2		Lucrări de construcții complete sau parțiale; lucrări de geniu civil
		45.21	Lucrări generale de construcții de clădiri și lucrări de geniu civil
		45.22	Lucrări de învelitori și șarpante la construcții
		45.23	Construcții de autostrăzi, șosele, aerodromuri și complexe sportive
		45.24	Construcții hidrotehnice
		45.25	Alte lucrări de construcții care implică lucrări speciale
	45.3		Lucrări de instalații
		45.31	Instalații electrice
		45.32	Lucrări de izolare
		45.33	Instalații
		45.34	Alte lucrări de instalații pentru construcții
	45.4		Lucrări de finisare
		45.41	Tencuire
		45.42	Lucrări de tâmplărie
		45.43	Îmbrăcarea podelelor și a pereților
		45.44	Vopsitorie și montare de geamuri
		45.45	Alte lucrări de finisare”

Directiva 96/71

6 Articolul 1 din Directiva 96/71 prevede:

„(1) Prezenta directivă se aplică întreprinderilor înființate într-un stat membru care, în cadrul prestării de servicii transnaționale, detașează lucrători, conform alineatului (3), pe teritoriul unui stat membru.

[...]

(3) Prezenta directivă se aplică în măsura în care întreprinderile menționate la alineatul (1) iau una dintre următoarele măsuri cu caracter transnațional:

- (a) detașarea unui lucrător, în numele întreprinderii sau sub coordonarea acesteia, pe teritoriul unui stat membru, în cadrul unui contract încheiat între întreprinderea care face detașările și destinatarul prestării de servicii care își desfășoară activitatea în statul membru respectiv, dacă există un raport de muncă între întreprinderea care face detașarea și lucrător pe perioada detașării sau
  - (b) detașarea unui lucrător pe teritoriul unui stat membru la o unitate sau întreprindere care aparține grupului, dacă există un raport de muncă între întreprinderea care face detașarea și lucrător pe perioada detașării sau
  - (c) detașarea, în calitate de întreprindere cu încadrare în muncă temporară sau întreprindere care a pus la dispoziție un lucrător, a unui lucrător la o întreprindere utilizatoare înființată sau care își desfășoară activitatea pe teritoriul unui stat membru, dacă există un raport de muncă între întreprinderea cu încadrare în muncă temporară sau întreprinderea care a pus la dispoziție lucrătorul și lucrător pe perioada detașării.
- (4) Întreprinderile dintr-un stat membru nu se pot bucura de un tratament mai favorabil decât cele înființate în statul membru respectiv.”

7 Anexa la Directiva 96/71 prevede:

„Activitățile menționate la articolul 3 alineatul (1) a doua liniuță înglobează toate activitățile din domeniul construcțiilor care se referă la construirea, repararea, întreținerea, modificarea sau demolarea clădirilor, în special lucrări de:

- 1. excavații
- 2. terasament
- 3. construcții
- 4. montare și demontare a elementelor prefabricate
- 5. amenajare și echipare
- 6. transformare
- 7. renovare
- 8. reparare
- 9. demontare

10. demolare
11. întreținere
12. întreținere, lucrări de vopsire și curățare
13. îmbunătățiri.”

Dreptul austriac

- 8 Articolul 18 din *Ausländerbeschäftigungsgesetz* (Legea privind încadrarea în muncă a cetățenilor străini, BGBl. 218/1975), în versiunea aplicabilă litigiului principal (BGBl I, 72/2013, denumită în continuare „AuslBG”), are următorul cuprins:

„Lucrători străini detașați

Condiții în materie de încadrare în muncă; permis de detașare

(1) În măsura în care prezenta lege nu prevede altfel, cetățenilor străini angajați în Austria de un angajator străin care nu are sediul pe teritoriul federal le este necesar un permis de muncă. Dacă aceste lucrări nu au o durată mai mare de șase luni, cetățenii străini trebuie să dețină un permis de detașare, care poate fi eliberat pentru o perioadă de cel mult patru luni.

[...]

(12) Cetățenii străini care sunt detașați în Austria de o întreprindere cu sediul într-un alt stat membru al Spațiului Economic European [(SEE)] în scopul prestării unei munci cu caracter temporar nu necesită permis de muncă sau de detașare dacă:

1. sunt autorizați în mod corespunzător, pentru o perioadă care depășește durata detașării în Austria, să exercite o activitate în statul în care se află locul de desfășurare a activității și dacă sunt angajați în mod legal în cadrul întreprinderii care îi detașează, precum și atunci când
2. sunt respectate condițiile de salarizare și de muncă prevăzute de dreptul austriac, în sensul articolului 7b alineatul 1 punctele 1-3 și alineatul 2 din *Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz* [(Legea de modificare a legislației privind contractele de muncă, BGBl. 459/1993)], precum și dispozițiile aplicabile în materia securității sociale.

Agenția centrală de coordonare a controlului încadrării ilegale în muncă din cadrul Ministerului Federal al Finanțelor, în conformitate cu [AuslBG] și cu Legea de modificare a legislației privind contractele de muncă, trebuie să transmită neîntârziat declarația de încadrare în muncă a lucrătorilor străini detașați agenției regionale competente a Oficiului pentru Ocuparea Forței de Muncă, în conformitate cu articolul 7b alineatele 3 și 4 din Legea de modificare a legislației privind contractele de muncă. Ca urmare a transmiterii înregistrării, agenția regională a Oficiului pentru Ocuparea Forței de Muncă trebuie, în termen de două săptămâni, fie să informeze întreprinderea și angajatorul beneficiar al serviciilor în legătură cu faptul că toate condițiile au fost îndeplinite (confirmarea detașării în cadrul Uniunii), fie să refuze detașarea în cazul în care respectivele condiții nu au fost îndeplinite. Fără a aduce atingere declarației prevăzute la articolul 7b alineatele 3 și 4 din Legea de modificare a legislației privind contractele de muncă, în cazul îndeplinirii condițiilor, activitatea poate fi începută și fără confirmarea detașării în cadrul Uniunii.”

9 Articolul 32a din AuslBG prevede:

„Dispoziții tranzitorii privind extinderea Uniunii Europene

(1) Resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene care au aderat la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 în temeiul Tratatului [între Regatul Belgiei, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Estonia, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Irlanda, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Bulgaria și România] privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană [(JO 2005, L 157, p. 11)] nu beneficiază de libera circulație a lucrătorilor, în sensul articolului 1 alineatul (2) punctul (1), cu excepția cazului în care sunt membri de familie ai unui resortisant al unui alt stat membru al SEE cu drept de ședere în temeiul dreptului comunitar, conform articolului 52 alineatul 1 punctele 1-3 din Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz (Legea privind dreptul de stabilire și de ședere).

[...]

(11) În temeiul Tratatului [între Regatul Belgiei, Republica Bulgaria, Republica Cehă, Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Republica Estonia, Irlanda, Republica Elenă, Regatul Spaniei, Republica Franceză, Republica Italiană, Republica Cipru, Republica Letonia, Republica Lituania, Marele Ducat al Luxemburgului, Republica Ungară, Republica Malta, Regatul Țărilor de Jos, Republica Austria, Republica Polonă, Republica Portugheză, România, Republica Slovenia, Republica Slovacă, Republica Finlanda, Regatul Suediei, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (state membre ale Uniunii Europene) și Republica Croația] privind aderarea Republicii Croația la Uniunea Europeană [(JO 2012, L 112, p. 10)], alineatele 1-9 se aplică *mutatis mutandis*, începând de la aderarea Republicii Croația la Uniune, în cazul resortisanților Republicii Croația și al angajatorilor cu sediul în Croația.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 Danieli a acceptat o comandă de la o întreprindere austriacă în vederea construirii unui laminor de sârmă în Austria. Această societate italiană a dorit să facă apel în special la patru lucrători croați, precum și la un lucrător rus și la un lucrător bielorus pentru executarea acestei comenzi.
- 11 Societatea respectivă făcea parte dintr-un grup de societăți căruia îi aparținea de asemenea o societate croată, Danieli Systec d.o.o., angajatorul acelor lucrători croați, precum și o altă societate italiană, Danieli Automation SpA, angajator al lucrătorilor rus și bielorus menționați.
- 12 Respectivii lucrători croați erau puși la dispoziția societății Danieli, dar rămâneau angajații acestei societăți croate și asigurați în cadrul sistemului de asigurări sociale din Croația. În ceea ce privește lucrătorii rus și bielorus, ei erau puși la dispoziția Danieli, rămânând totodată angajați ai Danieli Automation și fiind asigurați în cadrul sistemului de asigurări sociale din Italia pe durata misiunii lor în Austria.
- 13 La 18 ianuarie 2016, Danieli a notificat, în special în temeiul articolului 18 alineatul 12 din AuslBG, datele referitoare la acești lucrători către Zentrale Koordinationsstelle für die Kontrolle illegaler Beschäftigung (Agenția Centrală de Coordonare a Controlului Încadrării Ilegale în Muncă, Austria) și a introdus cereri de confirmare a detașării acestora în cadrul Uniunii.

- 14 Într-o scrisoare ulterioară, Danieli a arătat că nu era angajatorul acestor salariați, ci aceștia fuseseră puși la dispoziție de societățile croată și italiană menționate mai sus, în scopul realizării proiectului de construcție a unui laminor de sârmă în Austria.
- 15 Agenția regională din Leoben a Oficiului pentru Ocuparea Forței de Muncă (Austria) a respins cererile de confirmare a detașării menționate în conformitate cu articolul 18 alineatul 12 din AuslBG și nu a autorizat detașarea lucrătorilor în cauză.
- 16 Acțiunile introduse împotriva deciziilor de respingere a acestor cereri au fost respinse de Bundesverwaltungsgericht (Tribunalul Administrativ Federal, Austria). Aceasta a precizat că articolul 1 alineatul (3) litera (a) din Directiva 96/71 impune un „raport de muncă între întreprinderea care face detașarea și lucrător pe perioada detașării”. Or, un asemenea raport ar lipsi în speță, având în vedere că lucrătorii respectivi nu ar fi angajați de Danieli.
- 17 Danieli și lucrătorii în cauză au sesizat Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria) cu recurs împotriva hotărârilor pronunțate de Bundesverwaltungsgericht (Tribunalul Administrativ Federal).
- 18 În aceste condiții, Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolele 56 și 57 TFUE, Directiva [96/71] și alineatele (2) și (12) ale capitolului 2[, intitulat «Libera circulație a persoanelor»,] din anexa V la [Actul de aderare a Croației] trebuie interpretate în sensul că [Republica] Austria este îndreptățită să restricționeze detașarea lucrătorilor care sunt angajați în cadrul unei întreprinderi cu sediul în Croația prin impunerea obligației de a deține un permis de muncă, în cazul în care această detașare are loc prin punerea forței de muncă la dispoziția unei societăți cu sediul în Italia în scopul prestării de servicii de către o societate italiană în Austria, iar activitatea lucrătorilor croați pentru societatea italiană la construirea unui laminor de sârmă în Austria se rezumă la prestarea acestui serviciu în Austria și între ei și societatea italiană nu există raporturi de muncă?
- 2) Articolele 56 și 57 TFUE și Directiva [96/71] trebuie interpretate în sensul că [Republica Austria] este îndreptățită să restricționeze, prin cerința deținerii unui permis de muncă, detașarea lucrătorilor ruși și belaruși angajați în cadrul unei întreprinderi cu sediul în Italia, în cazul în care această detașare are loc prin punerea forței de muncă la dispoziția unei a doua societăți rezidente în Italia în scopul prestării de servicii de către cea de a doua societate în Austria, iar activitatea lucrătorilor ruși, respectiv belaruși pentru cea de a doua societate se rezumă la prestarea acestui serviciu în Austria și între ei și cea de a doua societate nu există raporturi de muncă?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 19 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 56 și 57 TFUE, alineatele (2) și (12) ale capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației, precum și Directiva 96/71 trebuie interpretate în sensul că Republica Austria este îndreptățită să restricționeze, prin cerința deținerii unui permis de muncă, detașarea lucrătorilor croați angajați de o întreprindere cu sediul în Croația, atunci când detașarea acestor lucrători intervine prin punerea lor la dispoziția unei întreprinderi cu sediul în Italia, în vederea furnizării de către întreprinderea italiană menționată a unei prestări de servicii în Austria și în lipsa unui raport de muncă între lucrători și această din urmă întreprindere.

- 20 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în situația care stă la baza primei întrebări, Danieli, o întreprindere italiană, a solicitat agenției regionale a Oficiului pentru Ocuparea Forței de Muncă competent confirmarea detașării fără permis a patru lucrători croați puși la dispoziție de o întreprindere croată, pe care intenționează să îi afecteze în vederea construirii unui laminor de sârmă în Austria. Această cerere a fost respinsă pentru motivul că respectivii lucrători trebuie să dețină un permis de muncă.
- 21 Problema care se ridică este aceea dacă dreptul Uniunii se opune cerinței de a obține un asemenea permis de muncă.
- 22 În această privință, trebuie precizat că o întreprindere precum Danieli, care are sediul într-un stat membru, în speță Republica Italiană, și a cărei misiune constă în a construi, în schimbul unei remunerații, un laminor de sârmă pentru o întreprindere cu sediul în alt stat membru, și anume Republica Austria, prestează un serviciu, în sensul articolelor 56 și 57 TFUE.
- 23 Or, potrivit dispozițiilor de la alineatul (1) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației, „articolul 45 și articolul 56 primul paragraf [TFUE] se aplică pe deplin numai în ceea ce privește libertatea de circulație a lucrătorilor și libertatea de a presta servicii care implică circulația temporară a lucrătorilor, astfel cum sunt definite la articolul 1 din Directiva 96/71/CE, dintre Croația, pe de o parte, și fiecare dintre actualele state membre, pe de altă parte, sub rezerva dispozițiilor tranzitorii stabilite la punctele 2-13”.
- 24 Pentru a stabili dacă dispozițiile tranzitorii menționate își găsesc aplicarea, atunci când este necesar, trebuie să se verifice dacă prestarea de servicii furnizată de Danieli, în măsura în care include recurgerea temporară la lucrători croați puși la dispoziția acestei întreprinderi de către o întreprindere croată, constituie o prestare de servicii care implică circulația temporară a lucrătorilor, astfel cum este menționată la articolul 1 din Directiva 96/71, între Republica Croația, pe de o parte, și un alt stat membru, pe de altă parte, în sensul alineatului (1) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației.
- 25 În temeiul articolului 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71, aceasta se aplică în cazul detașării, în cadrul unei prestări de servicii transnaționale, în calitate de întreprindere cu încadrare în muncă temporară sau întreprindere care a pus la dispoziție un lucrător, a unui lucrător la o întreprindere utilizatoare înființată sau care își desfășoară activitatea pe teritoriul unui stat membru, dacă există un raport de muncă între întreprinderea cu încadrare în muncă temporară sau întreprinderea care a pus la dispoziție lucrătorul și lucrător pe perioada detașării.
- 26 Articolul 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71 își poate astfel găsi aplicarea printre altele în cazul unei operațiuni, precum cea pe care Danieli intenționa să o realizeze în cauza principală, prin care o întreprindere cu sediul într-un stat membru detașează, în vederea executării unui contract de prestări de servicii încheiat cu o întreprindere dintr-un alt stat membru, lucrători puși la dispoziție de o întreprindere cu sediul într-un al treilea stat membru, dacă operațiunea respectivă întrunește condițiile prevăzute în această dispoziție.
- 27 Potrivit jurisprudenței Curții, există detașare a lucrătorilor prin punerea lor la dispoziție, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71, atunci când sunt întrunite trei condiții. În primul rând, punerea la dispoziție a forței de muncă reprezintă o prestare de servicii furnizată în schimbul unei remunerații, pentru care lucrătorul care a fost pus la dispoziție rămâne în serviciul întreprinderii prestatoare, fără ca vreun contract de muncă să fi fost încheiat cu întreprinderea utilizatoare. În al doilea rând, această punere la dispoziție se caracterizează prin împrejurarea că deplasarea lucrătorului în statul membru gazdă constituie obiectul însuși al prestării de servicii efectuate de întreprinderea prestatoare. În al treilea rând, în cadrul unei asemenea puneri la dispoziție,

lucrătorul își îndeplinește sarcinile sub supravegherea și sub conducerea întreprinderii utilizatoare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iunie 2015, *Martin Meat*, C-586/13, EU:C:2015:405, punctul 33 și jurisprudența citată).

- 28 În special, pentru a stabili dacă obiectul însuși al prestării de servicii este detașarea lucrătorului în statul membru gazdă, trebuie să se țină seama în special de orice element de natură să indice că prestatorul de servicii nu suportă consecințele executării neconforme a prestației stipulate în contract (Hotărârea din 18 iunie 2015, *Martin Meat*, C-586/13, EU:C:2015:405, punctul 35).
- 29 Or, după cum a arătat avocatul general la punctele 46-49 din concluzii, aceste condiții sunt îndeplinite de operațiunea preconizată în procedura în discuție în litigiul principal, astfel cum a fost amintită la punctul 26 din prezenta hotărâre.
- 30 În primul rând, reiese din dosarul aflat la dispoziția Curții că lucrătorii croați în discuție trebuiau să rămână în cadrul unui raport de muncă cu întreprinderea croată care îi detașa în schimbul unei remunerații la Danieli, fără ca vreun contract de muncă să fi fost încheiat cu această întreprindere italiană.
- 31 În al doilea rând, reiese de asemenea din dosarul respectiv că obiectul însuși al prestării de servicii convenite între întreprinderea croată și Danieli consta în a proceda la detașarea acestor lucrători croați în Austria, în vederea executării unui contract de construire a laminorului de sârmă, încheiat cu întreprinderea austriacă, Danieli rămânând unica responsabilă de executarea contractului menționat.
- 32 În al treilea rând, este cert că, pe durata detașării în Austria, lucrătorii croați puși la dispoziția societății Danieli de întreprinderea croată trebuiau să își îndeplinească sarcinile sub supravegherea și sub conducerea întreprinderii utilizatoare, respectiv a Danieli.
- 33 În consecință, operațiunea preconizată în procedura în discuție în litigiul principal, în măsura în care include deplasarea temporară a lucrătorilor croați puși la dispoziția Danieli de o întreprindere croată, constituie furnizarea unei prestări de servicii care implică circulația temporară a lucrătorilor, astfel cum este menționată la articolul 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71, între Republica Croația, pe de o parte, și un stat membru, pe de altă parte, în sensul alineatului (1) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației.
- 34 Or, această punere la dispoziție de forță de muncă se încadrează de asemenea în domeniul de aplicare al alineatului (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației, potrivit căruia, prin derogare de la articolele 1-6 din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 și până la sfârșitul unei perioade de doi ani după data aderării, actualele state membre vor aplica măsuri de drept intern sau măsuri rezultate din acorduri bilaterale, care reglementează accesul resortisanților croați pe piața forței de muncă din fiecare din aceste state. Astfel, a exclude punerea la dispoziție de forță de muncă din domeniul de aplicare al alineatului (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației ar risca să ducă la lipsirea acestei dispoziții de o mare parte din efectul său util (a se vedea prin analogie Hotărârea din 10 februarie 2011, *Vicoplus și alții*, C-307/09-C-309/09, EU:C:2011:64, punctul 35).
- 35 În schimb, respectiva punere la dispoziție de forță de muncă nu intră sub incidența alineatului (12) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației în cazul în care, după cum au susținut Danieli și Comisia, rezultă că construirea laminorului de sârmă în discuție în litigiul principal implică numai operațiuni de asamblare, de instalare și de punere în funcțiune a unei mașini industriale într-o structură existentă, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. Astfel, asemenea operațiuni nu se numără printre cele vizate, în ceea ce privește Austria, de derogările aplicabile sectoarelor denumite „Construcții, inclusiv ramuri conexe” și identificate prin codurile NACE 45.1-45.4.

- 36 În speță, trebuie constatat că o reglementare a unui stat membru care, în perioada de tranziție prevăzută la alineatul (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației, continuă să condiționeze detașarea, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71, a resortisanților croați pe teritoriul acestui stat membru de obținerea unui permis de muncă este, ca măsură care reglementează accesul pe piața forței de muncă din același stat, în sensul alineatului (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației, compatibilă cu articolele 56 și 57 TFUE (a se vedea prin analogie Hotărârea din 10 februarie 2011, Vicoplus și alții, C-307/09-C-309/09, EU:C:2011:64, punctele 32 și 33).
- 37 Or, reglementarea în discuție în litigiul principal îndeplinește toate condițiile enunțate la punctul anterior.
- 38 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolele 56 și 57 TFUE, precum și alineatul (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul de aderare a Croației trebuie interpretate în sensul că un stat membru este îndreptățit să restricționeze, prin cerința deținerii unui permis de muncă, detașarea lucrătorilor croați angajați de o întreprindere cu sediul în Croația, în cazul în care detașarea acestor lucrători intervine prin punerea lor la dispoziția, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71, a unei întreprinderi cu sediul într-un alt stat membru, în vederea furnizării unei prestări de servicii de către această din urmă întreprindere în primul dintre aceste state membre.

Cu privire la a doua întrebare

- 39 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 56 și 57 TFUE trebuie interpretate în sensul că un stat membru este îndreptățit să impună ca resortisanți ai statelor terțe, puși la dispoziția unei întreprinderi cu sediul într-un alt stat membru, de către o altă întreprindere având de asemenea sediul în acest alt stat membru, în vederea furnizării unei prestări de servicii în primul dintre aceste state membre, să dețină un permis de muncă.
- 40 Potrivit unei jurisprudențe consacrate a Curții, activitatea unei întreprinderi care constă în punerea la dispoziție, în schimbul unei remunerații, de forță de muncă ce rămâne în serviciul acelei întreprinderi fără ca vreun contract de muncă să fie încheiat cu utilizatorul constituie o activitate profesională care întrunește condițiile stabilite la articolul 57 primul paragraf TFUE și, prin urmare, trebuie considerată un serviciu în sensul acestei dispoziții (Hotărârea din 11 septembrie 2014, Essent Energie Productie, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 37).
- 41 În ceea ce privește litigiul principal, punerea la dispoziție de forță de muncă este furnizată de o întreprindere cu sediul în Italia către o întreprindere utilizatoare cu sediul în acest stat membru, care însă utilizează această forță de muncă numai în Austria în vederea executării prestării sale de servicii.
- 42 Întrucât dispozițiile articolului 56 TFUE trebuie să se aplice în toate cazurile în care un prestator de servicii oferă servicii pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care are sediul, indiferent de locul în care pot avea sediul beneficiarii acestor servicii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 februarie 1991, Comisia/Franța, C-154/89, EU:C:1991:76, punctul 10), se impune constatarea că un asemenea serviciu de punere la dispoziție de forță de muncă între două întreprinderi cu sediul în același stat membru, în cazul în care acest serviciu este furnizat pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care are sediul întreprinderea utilizatoare, intră în domeniul de aplicare al articolelor 56 și 57 TFUE.
- 43 Împrejurarea că punerea la dispoziție de forță de muncă în discuție în litigiul principal privește lucrători resortisanți ai unor state terțe este, în această privință, lipsită de relevanță (Hotărârea din 11 septembrie 2014, Essent Energie Productie, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 39).

- 44 În ceea ce privește detașarea de lucrători dintr-un stat terț de către o întreprindere prestatoare de servicii cu sediul într-un stat membru al Uniunii, Curtea a statuat deja că o reglementare națională care condiționează prestarea de servicii pe teritoriul național de către o întreprindere stabilită într-un alt stat membru de eliberarea unei autorizații administrative constituie o restrângere a liberei prestări a serviciilor în sensul articolului 56 TFUE (Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 45).
- 45 Or, această situație se regăsește, în temeiul reglementării în discuție în litigiul principal, în cazul unei prestări de servicii transfrontaliere care constă în punerea la dispoziție, în Austria, de forță de muncă care provine din state terțe.
- 46 Cu toate acestea, o reglementare națională aflată sub incidența unui domeniu care nu a făcut obiectul unei armonizări la nivelul Uniunii și care se aplică fără deosebire oricărei persoane sau întreprinderi care exercită o activitate pe teritoriul statului membru în cauză poate, în pofida efectului său restrictiv pentru libera prestare a serviciilor, să fie justificată în măsura în care răspunde unui motiv imperativ de interes general și acest interes nu a fost deja ocrotit prin normele aplicabile prestatorului în statul membru în care este stabilit, iar norma este adecvată pentru a garanta realizarea obiectivului pe care îl urmărește și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 48).
- 47 Materia privind detașarea lucrătorilor salariați resortisanți ai unui stat terț în cadrul unei prestări de servicii transfrontaliere nu este armonizată în prezent la nivelul Uniunii. Prin urmare, este necesar, în aceste condiții, să se examineze dacă restricțiile privind libera prestare a serviciilor care decurg din reglementarea în discuție în litigiul principal sunt justificate de un obiectiv de interes general și, dacă este cazul, dacă acestea sunt necesare pentru a urmări acest obiectiv în mod efectiv și cu mijloace adecvate acestui obiectiv (Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 49).
- 48 În această privință, trebuie amintit că, deși este cert că preocuparea de a evita perturbări pe piața muncii constituie un motiv imperativ de interes general, lucrătorii angajați de o întreprindere stabilită într-un stat membru și care sunt detașați într-un alt stat membru în vederea realizării unei prestări de servicii nu pretind totuși să aibă acces la piața muncii din acest al doilea stat, întrucât se întorc în țara de origine sau de reședință după îndeplinirea misiunii lor (Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 51).
- 49 Or, menținerea, cu titlu permanent, de către un stat membru a cerinței unui permis de muncă pentru resortisanții unor state terțe care sunt puși la dispoziția unei întreprinderi care își desfășoară activitatea în acest stat de către o întreprindere cu sediul într-un alt stat membru depășește ceea ce este necesar pentru a atinge obiectivul care constă în a evita perturbări pe piața muncii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 56).
- 50 În această privință, obligația impusă unei întreprinderi prestatoare de servicii de a furniza autorităților austriece informațiile care să ateste că lucrătorii resortisanți ai unor state terțe se află într-o situație legală, în special în ceea ce privește reședința, permisul de muncă și asigurarea socială, în statul membru în care această întreprindere îi angajează ar oferi autorităților menționate, într-un mod mai puțin restrictiv și la fel de eficient ca cerința privind permisul de muncă în discuție în litigiul principal, garanții privind legalitatea situației acestor lucrători și privind faptul că aceștia își desfășoară activitatea principală în statul membru în care are sediul întreprinderea prestatoare de servicii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, *Essent Energie Productie*, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 57).
- 51 O astfel de obligație ar putea consta într-o simplă declarație prealabilă, care ar permite autorităților austriece să verifice informațiile furnizate și să ia măsurile necesare în caz de neregularitate a situației lucrătorilor respectivi. În plus, obligația menționată ar putea îmbrăca forma unei notificări succinte a

documentelor solicitate, în special în cazul în care durata detașării nu permite exercitarea unui astfel de control în mod eficient (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, Essent Energie Productie, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 58).

- 52 De asemenea, obligația impusă unei întreprinderi prestatoare de servicii de a semna în prealabil autorităților austriece prezența unuia sau mai multor lucrători salariați detașați, durata prevăzută a acestei prezențe și prestarea sau prestările de servicii care justifică detașarea ar constitui o măsură la fel de eficientă și mai puțin restrictivă decât cerința permisului de muncă în discuție în litigiul principal. Aceasta ar fi de natură să permită acestor autorități să controleze respectarea legislației sociale naționale pe durata detașării, ținând seama de obligațiile care revin deja acestei întreprinderi în temeiul normelor de drept social aplicabile în statul membru de origine. Combinată cu informațiile furnizate de întreprinderea menționată cu privire la situația lucrătorilor respectivi, menționate la punctul 50 din prezenta hotărâre, o astfel de obligație ar permite autorităților respective să ia, dacă este cazul, măsurile care se impun la expirarea perioadei de detașare prevăzute (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 septembrie 2014, Essent Energie Productie, C-91/13, EU:C:2014:2206, punctul 59).
- 53 Având în vedere toate considerațiile ce precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolele 56 și 57 TFUE trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu este îndreptățit să impună ca resortisanții statelor terțe puși la dispoziția unei întreprinderi cu sediul într-un alt stat membru de către o altă întreprindere având de asemenea sediul în acest alt stat membru, în vederea furnizării unei prestări de servicii în primul dintre aceste state membre, să dețină un permis de muncă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Articolele 56 și 57 TFUE, precum și alineatul (2) al capitolului 2 din anexa V la Actul privind condițiile de aderare la Uniunea Europeană a Republicii Croația, precum și adaptările la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și al Tratatului de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice trebuie interpretate în sensul că un stat membru este îndreptățit să restricționeze, prin cerința deținerii unui permis de muncă, detașarea lucrătorilor croați angajați de o întreprindere cu sediul în Croația, în cazul în care detașarea acestor lucrători intervine prin punerea lor la dispoziție, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (c) din Directiva 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii, a unei întreprinderi cu sediul într-un alt stat membru, în vederea furnizării unei prestări de servicii de către această din urmă întreprindere în primul dintre aceste state membre.**
- 2) **Articolele 56 și 57 TFUE trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu este îndreptățit să impună ca resortisanții statelor terțe puși la dispoziția unei întreprinderi cu sediul într-un alt stat membru de către o altă întreprindere având de asemenea sediul în acest alt stat membru, în vederea furnizării unei prestări de servicii în primul dintre aceste state membre, să dețină un permis de muncă.**

Semnături